

Rubnjak = gred na robu strehe.

Znebiti (glagol delavni) abortiren, znebitak = abortus, znebitnica = mulier abortum faciens (bolje in leplje besede za to nima naša knjiga *).

Pastirji poleg Pazina imajo stari običaj na Jurjevo za rano vstati, gnati živino na pašo, ter vzemši kakšno cunjo seboj splezati na kakvo drevo, najraji na oreh, pak upiti drug drugemu: „kemu ču ja san (spanje) prdati? staroj babi na postelju, staroj babi na orih“; meju tim pa privežejo ono cunjo visoko na stablo.

Napisi.

Spisal Fr. Zakrajski.

Recept.

Kdor če danes kaj veljati,
Mora štentorsk glas imeti,
Zmir zasluge svoje šteti,
Ino druge — obrekovati.

En praznik bi jaz prepovedal.

Prepovedal jaz bi, primaruha!
Praznik — krušni v dnu trebuha.

Vzrok.

Le po noči kuješ pesmi nam, Ivane?
A, zato so tak zaspane!

Linguist.

On človek je najzmernejši:
Ob samih korenikah on živi.

Wolfov slovensko-nemški slovár.

Senjalo se mi oni den je,
Da pride na svetlo — sodnjega dne.

Lovor za neke poete Prascoslave.

Po trgu vél'ki petek sem pohajal,
V lovoru so kraséle — svinjske glave.
Oj te potrate in zavržene lepšave!
Videvši vencev to krdelo,
„Za koliko pevcev“ — tak z glavó sem majal —
Bi pač se ž njimi poskrbelo!“

Dopisi.

V Gorici 29. julija. — Zvest svoji obljubi v poslednjem dopisu naj razgrnem podobo goriškega deželnega zbora, čeravno ni še dovršena, ker novih poslancev še prav ne poznamo, razen kolikor jih je moč soditi po tem, kar so do sedaj javno in v javnih zadevah storili; osebnosti in zasebnosti se ne spodobi tirati na razgled. — Na laški strani imamo vse stare zbornike razen dr. Dolijaka, Pace-ta in sedanjega predsednika tukajšnje sodnije dr. Visini-a (kterega pa ni bilo tudi o lanski sesiji, ker se je bil, odšedši za apelacijskega svetovalca v Trst, poslanstva odpovedal in ni bil dobil naslednika). Vsi stari lanski poslanci sedé v zboru že od 1861. leta, samo grof Strassoldo bil je izvoljen v 2. dôbi. Izmed novih izvoljencev je Nik. Bernardelli, omikan posestnik, zmerno naroden, je pravdoznanec in se marljivo pečá s kmetijstvom, sicer pa v tukajšnjih krogih malo znan. Glasovitejši je grof Franc Coronini, c. kr. polkovnik v pokoj, župan v slov. Št. Petru (pri Gorici), sin nekdanjega bana hrvaškega

Ivana grofa Coronini-a, najveljavnišega goriškega plemenitaša. Od kar je grof Coronini mlajši prišel na svojo grajščino v Št. Petru, izkazoval se je jako delavnega in za blagostanje dežele vnetega. Spisal je v nemškem jeziku knjigo „o patriarških grobovih v Ogleji“, in nekaj kmetijskih sestavkov; sploh zraven literarnih studij je obračal največo skrb na zboljševanje kmetijstva in bil eden najmarljiviših udov glavnega odbora naše kmetijske družbe; zdaj je njen prvosednik. V kmetijskem odboru in tudi v družih razmerah se je prva leta kazalo, kakor da bi se nagibal bolj na slovensko, nego na italijansko stran; kot župan na pr. je včasih tudi slovenski pisal; v cestnem odboru za goriško-okolični okraj se je pod njegovim predsedništvom vpeljalo slovensko uradovanje itd. Razen nemškega, italijanskega in družih jezikov pozna tudi književno slovenščino, govori dovolj dobro slovenski, in še celó cirilico gladko bere. Poslednji čas so nekteri zapazili, da se je bolj proti Lahom zasukal. Gotovo je, da so lani pred zborovanjem, ko se je namesti Visini-a nov poslanec (za mesto) volil, Goričanje bili vsi za-nj vneti in zoper vladinega kandidata V. Ritter-ja (kteri poslednji je sicer zmagal, toda tako, da je bil prisiljen, se poslanstva še pred potrdbo odpovedati). Grof Coronini je dalje nekako opozicijski in svobodomiseln, je letos celó s skrajnimi tukajšnjimi Lahi (z „ginnastiko“) koketoval, pa znabiti le zastran volitev za deželni zbor. Veljava njegova o letošnjih volitvah je bila taka, da mu ni bil nobeden drugi kandidat kos. Šlo je pa njemu ne samo za ponižno zborništvo, temuč za — glavarstvo, za česar voljo je moral — prav za prav po njegovem uplivu — kakor trdijo — prejšnji glavar Pace pasti. Mnogim se tudi še nekaj družega v misel sili, namreč, da goriško glavarstvo (dotično imenovanje bomo te dni v časnikih čitali) mu utegne biti stopinja do kakega ministerskega stola. Bodi si, kakor koli, to dvoje bo imel novi glavar Coronini pred Pace-tom, da slovenski zna pa da mu italijanščina gladkejšje teče; — ali bode značajnega, nepristranskega Pace-ta tudi v družih ozirih prekosil, pokaže nam prihodnost. — Tretji laški novinec je dr. J. Maurovich. Kakor kaže že pisava priimka, bili so njegovi stariši Dalmatini. Dr. M. je obče priljubljen zdravnik, tudi Slovencem okoličanom (kot okrajni zdravnik) dobro znan. Slovenski govori (dialekt se ve da) dovolj dobro; vèdenja je jako prikupljivega. Javnega življenja se vdeležuje že davno, kot odbornik kmetijske družbe (sloveč cvetličar) in kot mestni starešina in podžupan. Akoravno eden ustanoviteljev in ravnatelj gimnastičnega društva se je vpri o volitvi za deželni zbor kot proti-kandidat sedanjemu ravnatelju gimnazijskemu dr. R., zoper kterega ga je z vsemi zmernejšimi elementi vred podpirala tudi vlada. Vzrok razporu med njim in „ginnastiko“ je domač prepri. — To dobro imajo letošnje laške volitve, da so nam spravili v zbor troje mož, kteri slovenski znajo (razen omenjenih dveh tudi dr. Pajer; C. in P. bereta tudi slov. časnike). Tako se lepo bližamo tisti dôbi, ko bodo lahko Slovenci slovenski, Lahi laški govorili, pa se vzajemno razumeli. — Ako slednjič vso laško vrsto — stare in nove poslance — prezremo, ustavi se nam okó na dveh možeh, ktera nista meso od laškega mesa: baron Ritter in De Pretis. Ona bi bila rada Nemca, ko bi mogla, pa to v Gorici ne gré; za tega del sta „vladna“, kar zdaj pri nas blizo toliko pomeni, kakor podpornika italijanstva, razen ko bi šlo za kaka prenapeta laška zahtevanja; tù bi se ta dva znabiti na uno stran nagnila. Ostali poslanci na laški strani so sploh zmerni narodnjaki in večidel praktični možje. Pravega veljaka štejejo enega, dr. Pajer-ja, pa tudi drugi se odlikujejo po dostojni omiki, eden je strokovnik v kmetijstvu. —

*) Splav se pogostoma na Kranjskem sliši za „abortus“.

Tem 11 laškim zbornikom nasproti sedi 10 naših Slovencev. (Kon. prih.)

Iz Pliberka na Koroškem. (*Prvi tabor koroški*) v Bistrici poleg Pliberka v nedeljo je bil izvrsten, ljudstva okoli 8000, dr. Zarnik je predsedoval in govoril o zedinjeni Sloveniji, ki je bila navdušeno in enoglasno sprejeta.

Iz Vipave 1. avgusta. (*Tabor Vipavski*), prenešen na 14. dan tega meseca, bode, kakor je podoba, jako velikansk. Prihajajo nam od vseh strani dopisi in sporočila, da se vse napravlja na slovesni dan. V bližnjih soseskah se skrbí za pozdrav memopotujočih taboritov, napravljajo se v ta namen primerni slavoloki, zastave na visokih majih, streljanje itd.; v nekterih občinah napravljajo zastave, s katerimi hočejo priti na naš tabor. V našem trgu pa želi vsak pokazati, da je za narod naš vnet, in ker tudi odbor taborski dela na vse kriplje za spodobni sprejem taboritov, se nadjamo, da Vipava ni bila še nikdar tako okinčana, kakor bode letos 14. avgusta. — Pri tej priliki naj omenim, da so se nam „Sokoli“ ljubljanski in postojnski 29. junija t. l. tako priljubili, da jih ne moremo pozabiti in da razočnost Sokolcev nas je tako navdušila, da smo sklenili, napraviti pri nas podružnico ljubljanskemu „Sokolu“. Prvi dan je vže naznanilo vstop 36 najizvrstnejših mož in mladenčev, in 14. t. m. bode že vipavski „Sokol“ pozdravil ljubljanskega in njegove podružnice. Vodstvo južne železnice je za taborite vipavskega tabora na polovico znižala vožnino za dne 12., 13., 14., 15. in 16. avgusta. Izkaznice za znižano vožnino so se razposlale narodnjakom in narodnim družbam vseh železničnih postaj od Maribora in Zagreba do Postojne, ako bi pa še kateri taborit želel izkaznic, naj le po korespondenčni karti odboru tabora naznani, nemudoma se mu bodo poslale. — Svetinje na spomin vipavskemu taboru ostanejo iste, ki so bile kovane za 29. junija.

Iz Ljubljane. — Po vladinem zastopniku in po zastopniku deželnega odbora pomnoženi odbor družbe kmetijske je v seji 31. dne u. m. razsodil in odločil prvič: katerim sadjerejcem naj se za marljivo izrejo orehov dadó darila iz državne podpore, — in drugič se je odločilo: kam naj se dadó biki, ki se tudi iz državne podpore letošnje bodo nakupili (dozdaj sta kupljena le dva iz prihranjenega lanskega denarja za letos družbi zagotovljenega zneska pa ni še prejela, tedaj tudi z nakupovanjem čakati mora). Za zasadbo orehov dobijo darila: Kosmač Šimen iz sv. Planine, Pogačnik Jurij iz Dobrave pri Zaspeh, Rozman Peter iz spodnjih Dupelj, Urh Matija iz Tujnic, Vrhovnik Janez iz Vrhovja, Ogrin Janez iz Velike Ligojne, Stare Šimen iz Kuplenika, Pregelj Matija iz Polja poleg Vipave, Bajic Janez iz Orešja, Celič Janez iz Vinevasí; — prvi, ki je zasadil 735 orehov, 15 gold., vsi drugi po 10 gold. — Za bike je prišlo 79 prošinj, in sicer: 42 iz Gorenskega, 21 iz Notranjskega, 16 iz Dolenskega; odločeno je bilo 10 bikov za gorensko, 6 za notranjsko in 5 za dolensko stran, ako bode mogoče iz dotičnega denarja nakupiti 21 bikov.

— (*Odbor Matičin*) je 1. dan t. m. popoldne od 4. do 8. ure imel sejo, v kateri je rešil v njegovo opravilstvo spadajoče zadeve, druge pa pripravil za občni zbor Matičin, ki bode zadnje dni septembra meseca. Od vnanjih odbornikov je bil nazoč prof. dr. Krek iz Gradca.

— (*Mestna občina je pravdo zgubila proti deželnemu odboru*), ktereja je pri c. k. državni sodnji na Dunaji tožila na to, da jej povrne, kar je mestna kasa po krivici plačala za mestne revne bolnike v bolnišnico ljubljansko od 1. nov. 1850. leta (77.034 gold.), ali saj od 1. febr. 1862. (24.840 gold.) ali vendar od 1. jan. 1866.

(6000 gold.). Tožni dan je bil 25. dan u. m.; 11 sodnikov s predsednikom vred je sedelo pri sodnji mizi; na prošnjo deželnega odbora je deželo zastopal advokat dr. Costa, za zastopnika ljubljanskega mesta pa je bil od mestne občine izbran dunajski advokat dr. Wiedenfeld (ali noben ljubljansk dohtar ni hotel prevzeti pravde mestne ali občina ni nikogar naprosila, ne vemo, to pa vemo, da njeno tožno pismo bilo je tako surovo osnovano, kakor ga le „omika inteligencije ljubljanske“ skovatimore. Obravnava je trajala dva dni. Dr. Wiedenfeld je govoril veliko in dokazoval veliko, celó dr. Suppan in dr. Kaltenegger sta mu hitela na pomoč na Dunaj — al pomagala mu nista nič. Dr. Costa, ki je zagovarjal deželo po sklepu deželnega zbora, je v temeljitem svojem govoru brez ovinkov rekel, da stvar ni po vse pravična, ktero brani, al postavna je skozi in skozi, kajti 1849. leta je deželna vlada ukazala, da mestna občina plačuje za svoje uboge v bolnišnico in ministerstvo je leta 1850. potrdilo, da je tako prav. To je tedaj stališče, s ktereja se mora za zdaj soditi ta stvar. Zdaj je to postavno in ostane postavno, dokler deželni zbor ne sklene drugače. — To je priznala državna sodnja in izrekla je, da deželni zaklad nima mestu nič povrniti. Po takem bode mesto do konca letošnjega leta morebiti še okoli 20.000 gold. plačati moralo bolnišnici. — Deželni odbor je v poslednji svoji seji na predlog deželnega glavarja dr. Costi za temeljito njegovo brambo zborovega sklepa zahvalo izrekel, ki jo je izvrstni advokat popolnoma zaslužil. A „Tagblatt“ v zagrizeni svoji hudobiji to slavno zmago dr. Costi napak obrača, češ, da je leta 1866. v deželnem zboru za mesto se poganjal, a zdaj proti mestu deželo zagovarjal. Da bi „Tagblatt“ manj hudoben bil, gotovo bi neumnost njegova ne segala tako daleč, da bi ne ločil advokata kot zastopnika deželnega zbora od zasebnega poslanca in odbornika.

— (*V gospodarsko šolo v Gradec*) pošlje te šolske praznike c. kr. deželna vlada po dogovoru z deželnim odborom in družbo kmetijsko sledeče učitelje: Florijana Kaligerja iz Boštajna, Janeza Simončiča od Št. Jerneja, Jakoba Koželja iz Črmošnic, Janeza Poženelja s Črnega vrha, Franceta Praprotnika iz Lesec, Marka Kovšca iz Selc, Leopolda Abrama od Fare pri Kostelu in Vincenca Levsteka iz Dobrove.

— (*Davorin Jenkove nove srpske, hrvatske i slovenske pesme opus 5*) so ravnokar v Pragi v prelični obliki prišle na svitlo, posvečene gosp. dr. Tomanu. Imé Jenkovo samo po sebi je že zadostno priporočilo. Dobivajo se pri izdatelju v Pragi pod adreso Prag. Václávske náměsti u arcivévodi Štěpána, ki daje na vsakih 5 eksemplarov enega na vrh.

— (*5. list „Pravnika slov.“*), ki je ravnokar na svitlo prišel, obsega sledeče članke: Proti kateri kazenski postavi se pregreši dolžnik, ki svojo lastnino na škodo upnikov ob vrednost spravi? — Poročevalčev načrt kazenske postave? — Kdo ima pogrebščino plačati? — Tesnopis. — Občinski račun. — Zgodovina prvega slovenskega plačilnega naloga. — Prva slovenska prestava kazenskega zakonika.

— (*Nov vladin ukáz zaradi slovenskega jezika, pa stari strah pred tisto „železno srajco“, ki je navada naših uradnikov.*) Finančne direkcije predsedstvo v Ljubljani je izdalo 24. julija t. l. pod št. 856 pr. do davkovske lokalne komisije v Ljubljani, do c. k. finančnih komisarjev pri c. k. okrajnih poglavarstvih in do vseh c. k. davkarjev na Kranjskem ta ukaz:

„Spet je izvedelo tukajšnje c. k. deželno predsedstvo, da imajo tudi nektare semkaj podložne davkovske gosposke in davkovski uradniki še zmirom navado,

da se v pisni dotiki z ljudmi, ki samo slovensko razumejo, nemškega jezika poslužujejo, in da zlasti še celó čisto kratke odloke, povabila, plačilne naloge itd. po nemški izdelujejo, ter da se tako ravna tudi s takimi občinami (srenjami), ki vse vloge samo v slovenskem jeziku podajajo. — Ne dá se tajiti, da tako ravnanje ni le obstoječim, določnim ukazom naravnost nasprotno, ampak da hoče zlasti v poslednjem primerljivi toliko reči, kakor da bi bili uradniki deželnemu jeziku neprijazni, kar mora med ljudstvom po pravici nejevoljo izbuditi. Določbe, da se mora slovenski jezik v uradni dotiki s takimi ljudmi, ki znajo samo kranjsko, rabiti, izvirajo iz postavne ravnopravnosti, ki je vsem državljanom brez razločka, ktere narodnosti so, po ustavi spoznana in zagotovljena, in ki se tiče tudi rabe maternega jezika; zatoraj se pravičnim ljudskim zahtevam v tem oziru zadostovati mora. — Vsled tega se nalaga vsem semkaj podložnim c. kr. davkovskim gosposkam, uradom in uradnikom, naj si brez izgovora, brez izjeme in po vsi resnici prizadevajo, da bodo v dotiki z ljudmi, ki znajo samo slovensko, vsa ustmena in pismena opravila v tem jeziku opravljali. Zlasti se pri tej priliki c. k. davkarijam ukazuje, naj ljudem, ki znajo samo slovensko, v davkovske bukvice, ko pridejo prvič spet plačevat, pod nemški nadpis za gotovo tudi slovenskega vpišejo. — C. kr. finančna direkcija se bo pri vsaki priložnosti, zlasti pa, kedar ljudje pri svojih tukajšnjih opravilih bukvice seboj prinesó — kar se mnogokrat zgodi — prepričevala, ali se tudi temu posebnemu nalogu zadostuje ali ne. — Kdor s tem danih zapovedi ne spolnuje, ta je krivec službene nepokornosti ter se bo po disciplinarni poti kaznoval. — Ta ukaz morajo pri vsakem uradu, do ktere ga se pošlje, vsi semkaj podložni uradniki podpisati, da so ga videli; po tem naj se v uradni sobi na kakem dobro vidnem mestu nabije, in prejetje naj se semkaj potrdi.“ —

Tako se glasi ta ukaz. On je gotovo prav energičen in določen. Ali bo pa tudi zdaten? To bomo videli. Za zdaj dvomimo in mislimo, da bodo nemškutarski uradniki za ta ukaz ravno toliko marali, kolikor so marali za vse prejšnje te vrste. Ali ni bil tudi ukaz po bivšem pravosodnem ministru Hye-tu do sodnijskih gosposk, ali oni po grofu Taaffe-tu do političkih gosposk izdani, ter po deželnem predsedniku baronu Konradu že enkrat ponavljani ukaz tudi energičen, določen in jasen? In vendar, koliko je pomagal? Ali se Elsner, ali se Šusteršič, ali Derbič, Ogrinec, Fladung in drugi mnogi za-nj kaj menijo? Toliko, kot za lanski sneg! In kaj se je dozda komu zavolj te „službene nepokornosti“ še zgodilo? Nobenemu nič. Viša sodnija ne reče nič; državni pravdnik nič; deželna vlada nič. Ali ta nepokornost komu zavira več službo dobiti? Bog ne daj! še priporoča ga, da se prav rad tak uradnik, ki se zvesto ravna po ukazu, preskoči, češ, da je „des Slovenismus anrühig“. Naj reče kdo, da ni tako? Ako tedaj od vseh takih in enakih uradnih ukazov nič ne pričakujemo, mislimo, da je naše nezaupanje po dozdanjih skušnjah popolnoma opravičeno. Zato zahtevamo v tej reči jasno in določno deželno postavbo, in se obračamo spet naravnost do deželnega zbora s prošnjo, naj ne miruje pred, dokler s pritrditvijo Njih Veličanstva take postave ne dožene. Če je vladi resnica za ravnopravnost, zakaj se obotavlja zagovarjati postavbo, ki jo je sklenil deželni zbor.

— (Poziv.) Avstrijsko patriotsko pomočno društvo na Dunaji je v očigled pogubne vojske, ki se je vnela na zahodu Evrope, izdalo po načelu stroge neutralnosti oklic do ljudstva, naj v pomoč priteče ranjencem in nesrečnikom obeh sovražnih si strank, bodi-si z gotovim

denarjem bodi-si z blagom. Vzbudilo je patriotsko društvo s tem hvaležen spomin na obilno pomoč, ki so jo ob času hude vojske stiske dobivali avstrijski ranjenci od nemških in francoskih društev in ljudomilih zasebnikov iz vnanjih dežel.

Prebivalci na Kranjskem! Z enakim načelom človeškega sočutja in v isti cilj in konec se do Vas obrača podpisano gospinsko društvo ljubljansko in Vas prosi, da svoje blagodare doprinesete v denarji ali blagu, s posebno določenim namenom ali brez tega. — Prineske blagovolite poslati vredništvu tega časnika ali pa društvu tajniku Rudolfu Endlicher-ju (na novem trgu hiš. št. 219), od koder se pošljejo patriotskemu društvu na Dunaj, da jih ono odpravi, kamor in kakor so namenjeni.

Od odbora gospinskega društva za ranjene in bolne vojake.

V Ljubljani 28. julija 1870.

Vilhelmina baronica Conrad-Eibesfeldova, predstojnica.

Rudolf Endlicher, tajnik.

— (Poslano.) Podpisani uradniki „Slavije“ oznamo, oziraje se na opombo v 87. številu „Slov. Nar.“, da po dovršeni organizaciji z glavnim ravnateljstvom smo sklenili le novo pogodbo in takoj zopet pot nastopili. — Vsacega, kdor bi se količkaj predrznil, banko nasproti slovanskemu občinstvu sumičiti, razglasujemo za obrekovalca.

V Ljubljani 30. julija 1870.

J. Kristan. Jan. Jereb. Ljud. Treo.

Robertu Endlicher-ju.

Cvetlice htela bi saditi
Najlepše, ki jih svet ima,
Na Tvojem grobu da bi rastle
Prepolne blagega duha.
In slavčeka bi obudila,
Da peval viže bi sladké,
Saj cvet in duh in petje
Se angelju spodobi vse.
Da! angelj bil otrok si mili,
Iz neba klical si pomoč —
Iz nadčloveškega trpljenja
Končana je pretemna noč.
O tešite se starši, bratje
Ne jokaj se sestra ti!
Al ne čutiš kako dobro
Se ljubljencu domá godí?
V bliščečo gori le višavo
Čutila vzdignite srcá,
Kjer ljubi sinček zdaj hvaležen
Vam sreče prosi od Bogá.

Lujiza Pesjak-ova.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. Cesarski patent od 29. julija razpušča deželni zbor česki (kteri edini dozda ni bil razpuščen) in ukazuje nove volitve; — patent od 30. julija pa sklicuje vse deželne zbore na 20. dan t. m.; le českega na 27., tržaškega pa še le na 2. dan prihodnjega meseca. Državni zbor dunajski pa je že sklican na 5. dan prihodnjega meseca. Deželnim zborom je po takem odločen le celó kratek čas. Njegovo Veličanstvo pravi, da sedanji resni položaj evro-